

EVGHENI ONEGHIN sub magia lui Seiji Ozawa

(Costin Popa – 5 aprilie 2009)

Tânguirile corzilor din măsurile introductive ale operei ceaikovskiene, de o rară calitate și expresivitate de sunet au anunțat o seară de excepție. Seiji Ozawa la pupitru, probabil cea mai bună garnitură a Orchestrei Operei de Stat din Viena în fosă, o formulă unică! Individualități pregnante, echilibru incredibil între partide, sonorități de vis într-o stupefiantă omogenitate. Claritate și coerență, tonuri de catifea și tensiune paroxistică, poetică rafinată și turbulență interioară, estompată lumină a esențelor extrase din străfundurile sufletului. Ozawa pictează inspirator. Seduce. Pare că este posedat de muzica rusă, de imensa ei spiritualitate, dar nu este așa. Mi-l amintesc la București în Richard Strauss. Aceleași desene vrăjite care însuflețesc instrumentiști, soliști, cor, auditoriu. Aceleași tălmăciri adâncite, străbătute de spirit profund. Geniu. Sonuri de neuitat. Dansurile, valsarea, mazurca, poloneza, au savoarea timpilor ostoiți, subsumați atmosferei întregului. O atmosferă liniștită sub care se simte frământarea. Muzica nemărginirilor, a răscolirilor de cuget. Există în viziunea lui Ozawa subtilitățile întregii filosofii de viață ceaikovskiano-pușkiniene, încifrate în muzică, în text. Narațiunea are continuitate, rafinamentul lecturii răzbate prin tot și prin detalii.

În plan tehnic, dacă vreți, mâna lui Ozawa își arată extraordinarul echilibru. Mărturisesc că este pentru prima oară când ascult Orchestra Operei din Viena fără ca soliștii să fie acoperiți, știută fiind intransigența instrumentiștilor în a-și expune puterile. Pasta sonoră s-a plămădit cu cea a vocilor într-o asamblare ideală.

Conflict cu regia

Magul japonez a avut de luptat cu regizorul Falk Richter dar l-a biruit. Muzica lui Ceaikovski a fost cea cuceritoare deși a întâmpinat reale piedici spre a merge la inimi. Oare cum a putut regizorul să răstoarne climaxul dansului idilic al țăranilor din primul act și să aducă în scenă muncitori cărători de lăzi de scule, stahanoviști îmbrăcați în uniforme albastre, cu șepci, centuri, bocanci. M-am simțit în plin „elan proletar”, cu „gărzi patriotice” de tristă amintire. Coregrafia nebunească (Joanna Dudley) a fost ca o refulare. Încercând o atmosferă sumbră la balul din ultimul act, intenționat prevestitoare a finalului, invitații au părut mai mult niște ciocli cu fețe triste, cu mișcări încete și costume (Martin Kraemer) terne. Câtă nepotrivire cu celebrele ritmuri dansante din orchestră! Am trăit împreună cu întreaga sală un moment de derută. După ultimele acorduri ale polonezei, nimeni nu știa ce să facă. Dacă se aplauda minunata prestație a orchestrei sub bagheta lui Ozawa, elogiile s-ar fi răsfrânt și asupra mizanscenei care dezamăgise. Ar fi validat atmosfera de parastas, nepotrivită momentului. Unii n-au putut rezista „grevei” demonstrative. Câteva palme, câteva strigăte de bravo. Iată cum a reușit un regizor derapant să manipuleze, acesta este cuvântul, un public de înaltă calitate, deschis spre artă și frumos!

Nu a fost însă singura stângăcie, aș numi-o puerilă, a lui Richter. Dorind o simbolistică cât mai puternică, știind-o pe romantica Tatiana înconjurată de o lume de gheață, depărtată de propriile-i aspirații, în marea scenă a scrisorii a plasat-o pe eroină nici mai mult, nici mai puțin decât într-un soi de... iglă. Și masa de petrecere din scena balului Larinei era tot de gheață. Găselnițe inutile... Decorurile, Katrin Hoffmann.

Și totuși, autorul mizanscenei nu a ratat tot. Ninge mai tot timpul în acest Oneghin și nu e rău. Ninge peste inimi împietrite, peste suflete tulburate, peste iubire și remușcări, ninge apăsător și obsedant. Plimbările lui Oneghin cu Tatiana sub fulgii de nea sunt superbe. Cupluri ale însingurării par imobile și împietrite sub ninsoare. Mi s-a părut concordant cu spiritualitatea care emana din fosă. Prea puțin, însă.

Interpretare desăvârșită

Dar marele merit al lui Falk Richter este că a lucrat extraordinar cu interpreții. A creat tipuri de personaje perfect încadrate tramei. Impresionează sensibilitatea, visările și frământările Tatiane, poetica lui Lenski, detașarea și rigiditatea învinsului Oneghin, prevestirile doicăi Filipievna. N-ar fi putut să le desăvârșească fără contribuția unor excelenți cântăreți-actori, baritonul Simon Keenlyside (glas frumos timbrat și omogen, impecabilă ținută scenică, personaj modern în atitudine), soprana Tamar Iveri (trăire intensă sub imperiul pasiunii fulgerătoare, voce lirico-spinto cu variate nuanțări în cânt), tenorul Ramón Vargas (puțin distant și exterior la început dar superb în aria Kuda, kuda, cu un filaj măiestrit în final).

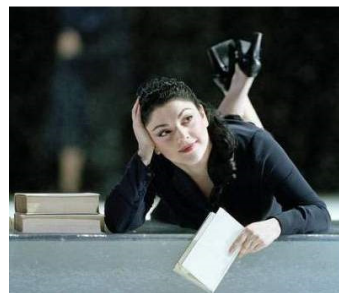
Foarte bună mezzosoprana Margareta Hintermeier (Filipievna), bun basul Ain Anger (Prințul Gremin), pasabilă mezzosoprana Nadia Krasteva (Olga). În rolul de compoziție al francezului Triquet a fost distribuit tenorul Alexander Kaimbacher iar în cel al Larinei, mezzosoprana Aura Twarowska.

Așadar, un Evgheni Oneghin ireproșabil muzical și ca joc scenic. Cu Seiji Ozawa și orchestrantii săi de neuitat! O proaspătă premieră pe Ring care a rămas însă datoare în privința mizanscenei.

Citesc un interviu foarte recent pe care Ioan Holender l-a acordat unui post de radio american. Afirma directorul Operei de Stat din Viena că, dacă ar începe o nouă viață, și-ar dori să conducă o instituție de concerte, să facă numai muzică, fără să aibă de-a face cu regizorii. Quo vadis, opera?

Ramon Vargas și Simon Keenlyside
- Foto Wiener Staatsoper

Tamar Iveri
- Foto Wiener Staatsoper